



Examination of attitudes of nursing department senior students towards caring nurse-patient interaction

Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesi

Dilek Yılmaz¹
Hava Gökdere Çınar²

Abstract

Objective: The aim of this study is to examine the attitudes of senior students in the nursing department towards caring nursing-patient interaction.

Method: The research is planned descriptively and cross-sectional. The research sample consisted of 57 students who were educated in the last year of the nursing department in the academic year of 2016-2017. In the collection of research data; "Student Presentation Form" and "Caring Nurse-Patient Interaction (CNPI) Scale".

Results: The significance, sufficiency and applicability dimension of CNIPS were 326.56 ± 24.17 , 287.43 ± 44.05 , 276.89 ± 43.96 , respectively. Moreover, it was found that the highest average scores of the subscales were in "needs" and the lowest scores were in the "sensitivity" subscale. It was found that there was no statistically significant difference between the average ages of the students, their gender, reasons for choosing the profession, difficulties in relation to the patient and social relations, and the significance, sufficiency and applicability dimensions of the scale ($p > 0.05$).

Conclusion: As a result, it was determined that the attitudes and behaviors of the students participating in the study were

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 akademik yılında hemşirelik bölümü son sınıfta öğrenim gören 57 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verilerinin toplanılmasında; araştırmacılar tarafından hazırlanan "Öğrenci Tanıtım Formu" ve "Bakım Odaklı Hemşire-Hasta Etkileşimi Ölçeği (BOHHEÖ)" kullanılmıştır.

Bulgular: BOHHEÖ'nin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutu toplam puan ortalamaları ise sırasıyla 326.56 ± 24.17 , 287.43 ± 44.05 , 276.89 ± 43.96 olarak belirlendi. Ayrıca, alt ölçeklerden en yüksek puan ortalamalarının "gereksinimler" ve en düşük puan ortalamalarının ise "duyarlılık" alt boyutunda olduğu saptandı. Öğrencilerin yaş ortalamaları, cinsiyet, mesleği seçme nedenleri, hasta ile ilişkilerde ve sosyal ilişkilerde güçlük yaşama durumları ile ölçeğin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı bulundu ($p > 0.05$).

Sonuç: Öğrencilerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşiminin tüm alt boyutlarının önemli, yeterli

¹ Öğr. Gör. Dr., Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, dilekkara15@hotmail.com

² Öğr. Gör., Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, havva_gokdere80@hotmail.com

significant, sufficient and practicable for all sub-dimensions of care-focused nurse-patient interaction.

ve uygulanabilir olduğuna ilişkin tutum ve davranışlarının olumlu yönde olduğu görülmüştür.

Keywords: Nurse-patient interaction; care; nursing students; attitudes.

Anahtar Kelimeler: Hemşire-hasta etkileşimi; bakım; hemşirelik öğrencileri; tutum.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Uluslararası Hemşireler Konseyi (International Council of Nursing-ICN) hemşireliği; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını koruma ve geliştirmeye yardım eden ve hastalık halinde iyileştirme ve rehabilite etmeye katılan meslek grubu olarak tanımlamıştır (Biol 2009).

Hemşirelik, hasta veya sağlıklı bireylerle kurduğu kişiler arası ilişkiler aracılığıyla insana doğrudan hizmet veren yardım edici mesleklerden biridir (Kaya 2011, Özcan 2006, Stuart ve Sundeen 1998). Hemşirenin temel görevi, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal bakım gereksinimlerini tanımak ve karşılanmasını sağlamaktır (Özcan 2006). Bu görev, bireyin sağlığını sürdürmesi, yeniden sağlığına kavuşması için gerekli olan bilgi, istek ve güce kavuşmasına yönelik etkinlikleri içerir (Kaya 2011).

Bunlar dışında hemşirelik, her yaş ve sosyo-ekonomik durumdaki bireye, yaşam aktivitelerinde temel ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlıklarını ile ilgili sorunlarla baş edebilmelerine yardımcı olmak üzere yapılan faaliyetler, gösterilen tepkiler, iletişim ve ilişkiler sürecidir (Velioğlu ve ark. 1991). Hemşirelik bakımının etkinliği hemşirenin diğer bireylerle etkin iletişim kurma yeteneğine bağlıdır (Babadaglı ve ark. 2006, Kalender ve ark. 2016). İletişim, iki kişinin duygu, düşünce ve bilgilerini paylaşarak birbirini anlamasını içeren çok kanallı bir süreçtir (Kumcağız ve ark. 2011, Üstün 2005). Hemşirelikte iletişimin özel bir yeri vardır. Hemşireler çalıştıkları kurumlarda hasta bakım hizmetleri verirken gerek hasta ve gerekse hasta yakınları ile sürekli iletişim halindedirler (Kumcağız ve ark. 2011).

Etkileşim ise en az iki kişinin, birbirini etkilediği ve birbirinden etkilendiği, sözlü ve sözsüz yollarla iletişimde buldukları bir durumdur. Hemşirenin hasta bireyin gereksinimlerini karşılayabilmesinde en etkili yol, hasta ile olan etkileşimidir. Pekçok hemşire kuramcıya göre hemşirelik ve bakım, "kişiler arasında yer alan bir etkileşim süreci" olarak tanımlanmış ve hasta-hemşire etkileşiminin önemini vurgulanmıştır (Altıok ve ark. 2011, Yalçın ve Aştı 2011, Zaybak ve ark. 2011). Hemşire ve hasta arasındaki bu etkileşimin odağını ise hemşireliğin temeli olan bakım oluşturmaktadır (McCance ve ark. 2008, Potter ve Perry, 2005).

Bakım, hemşirelik uygulamasının temelinde yer almakta ve hızla gelişen sağlık alanında önemini gittikçe arttırmaktadır (Kıvanç 2012). Hemşireliğin özünü oluşturan bakım, en az iki kişi ile başlayan ve gelişen bir ilişkidir. İçeriği, anlam ve değeri zaman zaman değişen bu ilişki, fiziksel, ruhsal, akılsal, sosyal ve manevi boyutu ile "alma ve verme" şeklinde başlıca iki eyleme dayanır. Yani "dual" bir ilişkidir, etkileşimdir (Babadaglı 2010).

Hemşirelikte hasta ile olan etkileşim sürecinin öğrenilmesi eğitim süreci içinde gerçekleştirilebileceği bildirilmektedir (Cossette 2005, Khademian ve Vizeshtar 2008, Suikkale ve Leino-Kilpi 2001, Zaybak ve ark. 2011). Hemşirelik öğrencilerinin istedik tutum ve davranışları edinmesi ve mesleki gelişiminin sağlanması bakımından bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi önemlidir. (Zaybak ve ark. 2011). Ayrıca ülkemizde konuyla ilgili yapılan çalışma sayısının çok sınırlı sayıda olduğu görülmüştür (Atar ve Aştı 2012, Kaçmaz 2016, Kalender ve ark. 2016, Zaybak ve ark. 2014). Bu anlamda; mezun aşamasında olan hemşirelik son sınıf öğrencilerinin, bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla bu araştırmanın yapılmasına gerek duyulmuştur.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak planlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma; klinik deneyimi daha fazla olduklarından dolayı hemşirelik bölümü son sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 akademik yılında Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü son sınıfta öğrenim gören, araştırmanın yapıldığı tarihte ulaşılabilen, anketleri eksiksiz tamamlayan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 57 öğrenci oluşturmuştur.

Etik Boyut

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle Bakım Odaklı Hemşire-Hasta Etkileşimi Ölçeği'nin ülkemizde Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan yazardan e-mail yoluyla izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı kurumun araştırma komisyonundan (Karar No: 2017-16) gerekli izin ve gönüllü katılımlarını sağlamak için araştırmaya katılan öğrencilerden onam alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanılmasında; araştırmacılar tarafından hazırlanan "Öğrenci Tanıtım Formu" ve "Bakım Odaklı Hemşire-Hasta Etkileşimi Ölçeği" kullanılmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu formda; öğrencilerin yaş, cinsiyet, hemşirelik mesleğini seçme nedenleri, hasta ile ve sosyal ilişkilerinde güçlük yaşama durumlarına ilişkin sorulara yer verilmiştir.

Bakım Odaklı Hemşire-Hasta Etkileşimi Ölçeği (BOHHEÖ)

Cossette ve arkadaşları tarafından hemşirelerin bakıma ilişkin tutum ve davranışlarını değerlendirebilmek için, Watson'ın Bakım Kuramı temel alınarak 2005 yılında geliştirilmiştir (Cossette ve ark. 2005). Ülkemizde BOHHEÖ'nün geçerlik ve güvenilirliği Atar ve Aştı (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 10 alt ölçek içinde yer alan 70 maddeden oluşmaktadır. Ölçek uygulanırken bakım odaklı hemşire-hasta etkileşiminin, ne derecede önemli, yeterli ve uygulanabilir olduğu ayrı ayrı 5 maddeli likert tipi ölçekte sorgulanarak "önemlilik" "yeterlilik" ve "uygulanabilirlik" boyutuna ilişkin veriler elde edilmektedir. Her üç boyutta da soru maddelerinin

likert tipi ölçekteki ifadeleri Hiç (1), Biraz (2), Orta Derece (3), Çok (4), Son Derece (5) olarak değerlendirilmektedir. Alt ölçekler ise "Hümanizm, Umut, Duyarlılık, Yardım edici ilişki, Duyguların ifade edilmesi, Sorun çözme, Öğretim, Çevre, Gereksinimler, Maneviyat" olup, her bir boyut için alt ölçekler değişmemekte ve aynı maddelerden elde edilmektedir. Ölçeğin üç boyutunda da alınabilecek en düşük puan 70, en yüksek puan ise 350'dir. Bireylerin ölçekten aldıkları puan arttıkça, bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine ilişkin tutum ve davranışları olumlu yönde artmaktadır (Atar ve Aştı 2012).

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri SPSS (Statistical Package For Social Science) 22.0 istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde sayı, yüzde, ortalama ile araştırma verilerinin normal dağılım göstermediği belirlendiği için Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U testleri ve Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı tanıtıcı özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.98 ± 0.79 yıl olup, %82.5'inin kız olduğu, %43.9'unun hemşirelik mesleğini sevdiği için tercih ettiği, %80.7'sinin hasta ile ilişkilerinde ve %91.2'sinin sosyal ilişkilerde güçlükle yaşamadıkları belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	N	%
Yaş (Ort \pmSS) (21.98 ± 0.79 yıl)		
Cinsiyet		
Kız	47	82.5
Erkek	10	17.5
Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedeni		
Sevdiğim için	25	43.9
İş garantisi olduğu için	21	36.8
Ailem istediği için	11	19.3
Hasta ile İlişkilerde Güçlükle Yaşama Durumu		
Evet	11	19.3
Hayır	46	80.7
Sosyal İlişkilerde Güçlükle Yaşama Durumu		
Evet	5	8.8
Hayır	52	91.2
TOPLAM	57	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin BOHHEÖ alt ölçek ve toplam puan ortalamaları dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre; öğrencilerin BOHHEÖ alt ölçeklerinden aldıkları puanlar incelendiğinde; önemlilik için 26.71 ± 3.47 ile 47.57 ± 3.96 , yeterlilik için 23.12 ± 4.76 ile 41.82 ± 8.43 , uygulanabilirlik için 22.14 ± 5.41 ile 42.70 ± 6.86 arasında olduğu bulundu. Bununla birlikte alt ölçeklerden en yüksek puan ortalamalarının “gereksinimler” ve en düşük puan ortalamalarının ise “duyarlılık” alt boyutunda olduğu saptandı. BOHHEÖ'nin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutu toplam puan ortalamaları ise sırasıyla 326.56 ± 24.17 , 287.43 ± 44.05 , 276.89 ± 43.96 olarak belirlendi. Öğrencilerin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutu toplam puan ortalamaları arasında istatistiki olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı ($p=0.000$).

Tablo 2. BOHHEÖ Alt Ölçek ve Toplam Puan Ortalamaları

Ölçek ve Alt Boyutları	Önemlilik Ort ±SS	Yeterlilik Ort ±SS	Uygulanabilirlik Ort ±SS
Hümanizm	27.96±2.29	24.40±3.72	22.78±4.65
Umut	33.07±2.53	28.38±4.31	27.21±5.08
Duyarlılık	26.71±3.47	23.12±4.76	22.14±5.41
Yardım Edici İlişki	32.98±2.54	30.28±5.07	29.70±4.78
Duyguların ifade edilmesi	27.91±2.53	24.22±4.60	23.36±4.62
Sorun çözme	27.59±2.67	23.33±4.61	23.08±4.94
Öğretim	42.42±3.57	38.49±5.84	32.89±6.58
Çevre	32.52±3.40	29.45±5.05	28.77±6.12
Gereksinimler	47.57±3.96	41.82±8.43	42.70±6.86
Maneviyat	27.78±3.36	23.91±5.45	24.22±4.90
BOHHEÖ (Toplam Puan)	326.56±24.17	287.43±44.05	276.89±43.96

Öğrencilerin yaş ortalamaları, cinsiyet, mesleği seçme nedenleri, hasta ile ilişkilerde ve sosyal ilişkilerde güçlük yaşama durumları ile ölçeğin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı bulundu ($p>0.05$, Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri İle BOHHEÖ Puanları

	Önemlilik	Yeterlilik	Uygulanabilirlik
Yaş (Ort ±SS)	r= -0.074	r= 0.014	r= -0.084
İstatistiksel Test	p=0.585	p= 0.916	p= 0.535
Cinsiyet			
Kız	329.44±22.51	288.93±43.22	279.10±45.16
Erkek	313.00±28.26	280.40±49.61	276.42±44.18
İstatistiksel Test	Z= -1.689 p= 0.091	Z= -0.535 p= 0.593	Z= -0.042 p= 0.967
Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedeni			
Sevdiğim için	327.88±24.01	285.56±49.15	270.56±39.44
İş garantisi olduğu için	327.23±24.27	285.14±47.34	283.85±52.55
Ailem istediği için	322.27±26.17	296.09±21.98	278.00±36.90
İstatistiksel Test	K-W= 0.376 p= 0.829	K-W= 0.201 p= 0.904	K-W= 1.302 p= 0.522
Hasta ile İlişkilerde Güçlük Yaşama Durumu			
Evet	336.00±18.71	271.81±54.11	271.81±63.60
Hayır	324.30±24.95	291.17±41.11	278.10±38.71
İstatistiksel Test	Z= -1.313 p= 0.189	Z= -1.122 p= 0.262	Z= -0.172 p= 0.864
Sosyal İlişkilerde Güçlük Yaşama Durumu			
Evet	338.80±13.55	276.80±45.74	276.40±61.64
Hayır	325.38±24.72	288.46±44.21	276.94±42.71
İstatistiksel Test	Z= -0.852 p= 0.394	Z= -0.607 p= 0.544	Z= -0.056 p= 0.955

Tartışma

Bakım, insanın varoluşundan itibaren ihtiyaç duyduğu varlığının vazgeçilmez bir yapı taşıdır. Bakımın, insanlığın temel yapı özelliği olduğu belirtilmektedir (Baykara 2014). Watson hemşirelik bakımını; bedensel, akılsal, ruhsal ve sosyokültürel yollarla iki kişinin karşılıklı etkileşimi ile bilimsel, etik, estetik, profesyonel olarak bireyselleşmiş kişilerarası bir süreç olarak tanımlamıştır (Cossette ve ark. 2005). İnsanlığın varoluşundan beri değişen yaşamla birlikte hemşirelikte değişime ve gelişime uğramasına rağmen, hemşirelikte değişmeyen tek şeyin bakım verme hizmeti olduğu bilinmektedir (Öztunç 2013). Çünkü hemşirelik bakımı, hemşirenin bu mesleğe özgü en temel rolüdür (Dinç 2010).

Geleceğin hemşirelik mesleği uygulayıcıları olan hemşirelik öğrencilerinin hastalara istenilen bakımı uygulamaları için: yeterli bilgiye, uygulama becerisine ve karar verme yetisine sahip olmaları gerekir (Mlinar 2010). Hemşirelik uygulamalarının temel bir ögesi olan hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları geliştirmek, hemşirelik eğitiminin öncelikli hedeflerinden biri olmalıdır (Cossette 2005, Khademan ve Vizesfar 2008, Shattell 2004). Bakıma yönelik mesleki görüşü, anlayışı, tutum ve davranışı oluşturup geliştirmeden hemşirelik eğitiminde gelişmeler elde edilemez (Babadag 2010). Mezun aşamasında olan hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yürüttüğümüz bu çalışma sonucunda; öğrencilerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimlerine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara bakılarak öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını bütünleştiren klinik uygulamanın, öğrencilerin olumlu tutumları kazanmasında etkili olduğu söylenebilir. Çünkü klinik uygulama, hemşirelik bölümü öğrencilerine hasta birey ile etkileşime girerek teorik bilgisini uygulamaya yansıtabileceği, mesleki yeterliliğini geliştirebileceği, hemşirelik bakımına ilişkin tutum ve davranışların önemini algılayabileceği ve klinikte uygulanabilirliğini değerlendirebileceği bir ortam sunmaktadır (Karaöz 2003).

Bu çalışmada; öğrencilerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimi önemlilik puanı arttıkça, uygulanabilirlik ve yeterlilik puanlarının arttığı bulunmuştur. Bunun dışında BOHHEÖ'nin alt boyut madde puan ortalamaları içinde, öğrencilerin puan ortalamalarının en yüksek "önemlilik" daha sonra sırasıyla yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutunda olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrenci hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimlerine yönelik tutumlarının önemlilik yönünde daha olumlu olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında; Kalender ve arkadaşlarının (2016) hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi amacıyla yapmış oldukları bir çalışma sonucunda; toplam ölçek puanlarının önemlilik için 337.63 ± 23.18 , yeterlilik için 293.41 ± 34.99 , uygulanabilirlik için ise 290.85 ± 42.11 olduğunu bulmuşlardır. Zaybak ve arkadaşları (2014) ise öğrenci hemşirelerin bakım odaklı hemşire hasta etkileşimi ölçeği önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları puan ortalamalarının sırasıyla 308.64 ± 43.32 , 272.60 ± 43.86 , 262.93 ± 52.46 olarak saptamışlardır. Atar ve Aştı (2012) yaptıkları benzer çalışmada ise ölçeğin "önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik" düzeyleri için sırasıyla toplam puan ortalamalarının, 314.2 ± 37.2 , 280.4 ± 40.3 , 272.6 ± 50.1 olduğu bulunmuştur. Kaçmaz (2016)'ın psikiyatri hemşireleriyle yaptığı bir çalışmada da hemşirelerin önemlilik boyutundan 313.08 ± 30.45 , yeterlilik boyutundan 283.79 ± 37.43 , uygulanabilirlik boyutundan ise $268.01 \pm 0.1 \pm 47.65$ puan aldıklarını belirtmiştir. Yapılan bu çalışma sonuçlarıyla çalışma sonucumuzun benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Öğrencilerin ölçeğin alt boyutlardan en yüksek puan ortalamalarının "gereksinimler" ve en düşük puan ortalamalarının ise "duyarlılık" boyutunda olduğu bulunmuştur (Tablo 2). Kalender ve arkadaşlarının (2016), Zaybak ve arkadaşlarının (2014), Atar ve Aştı'nın (2012), Cosette ve arkadaşlarının (2005) çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Kaçmaz'ın (2016) hemşirelerle yaptığı çalışmasında ise en yüksek puan "gereksinimler" alt boyutunda, en düşük puan ise maneviyat alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun çalışma sonucundan farklı

bulunmasının nedeninin; örneklem arasındaki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmüştür.

Araştırma sonucunda; araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ve cinsiyet değişkenlerinin, BOHHEÖ puan ortalamasını etkilemediği bulunmuştur (Tablo 3). Zaybak ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında yaş ile BOHHEÖ puan ortalaması arasında bir ilişki bulunmuştur. Bu sonucun, çalışma sonucumuzdan farklı olduğu görülmektedir. Bu farkın, bu çalışmada sınıf düzeyi değişkeninin ele alınmaması ve öğrenciler arasındaki yaş farklarının olmaması gibi nedenlerden kaynaklandığı şeklinde yorumlanmıştır. Atar ve Aştı'nın (2012) ve Zaybak ve arkadaşlarının (2014) çalışmalarında öğrencilerin cinsiyet faktörleri ile BOHHEÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyet faktörü ile BOHHEÖ puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olmamasına rağmen, kız öğrencilerin yukarıdaki çalışma sonuçlarıyla benzer olarak, ölçeğin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik alt boyut puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre fazla olduğu görülmüştür. Yapılan farklı çalışmalarda da; kız öğrencilerin kişilerarası iletişim becerilerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur (Bingöl ve Demir 2011, Erigüç ve ark. 2013, Koç ve ark. 2015, Özyazıcıoğlu ve ark. 2011). Bu faktör dışında; erkek hemşirelerin meslekte uzun süredir yer almamalarının da, öğrencilerin hastalarla olan ilişkilerini etkileyebileceği düşünülmüştür.

Hemşirelik mesleğinin sürdürülmesinde de ilgi ve istek ön koşul olarak kabul edilmektedir (Temel ve ark. 2007). Bu açıdan hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin, diğer öğrencilere göre profesyonellik düzeylerinin ve kendine güven duygularının daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Karamanoğlu ve ark. 2009, Temel ve ark. 2007, Ünsar ve ark. 2009). Bunun dışında, kişilerarası iletişim becerisi iyi olan hemşirelerin hasta-hemşire etkileşiminde daha başarılı olacağı bildirilmektedir (Kumcağız ve ark. 2011, Tutuk ve ark. 2002, Yalçın ve Aştı 2011, Zaybak ve ark. 2014). Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin mesleği seçme nedenleri, hasta ile ilişkilerde ve sosyal ilişkilerde güçlük yaşama durumları ile ölçeğin önemlilik, yeterlilik ve uygulanabilirlik boyutları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 3). Konuyla ilgili yapılan benzer çalışmalarda; Kalender ve arkadaşları (2016), öğrencilerin meslek tercih nedenleri ve kişilerarası ilişkide zorluk yaşama durumlarına göre ölçek düzey ve alt boyut puan ortalamaları arasında bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Zaybak ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada; öğrencilerin mesleği seçme nedenlerinin ve hasta ve sosyal ilişkilerde güçlük yaşama durumlarının BOHHEÖ alt boyut puan ortalamalarını etkilediği belirlenmiştir. Atar ve Aştı'nın (2012) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucunun, yukarıdaki araştırma sonuçlarıyla uyumlu olmadığı ve literatürü destekler nitelikte olmadığı görülmüştür. Bu farklılığın araştırma örneğine bağlı değişkenlerden (sınıf düzeyi, kişilik özellikleri, sosyoekonomik faktörler vb.) kaynaklanabileceği öngörülmüştür.

Sonuç ve öneriler

Sonuç olarak, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik bölümü öğrencilerinin hasta ile etkileşimleri sırasında güçlük yaşamaması için mesleki eğitimleri süresince bu yönde desteklenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

- Altıok, H. Ö., Şengül, F., & Üstün, B. (2011). Bakım: kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(3), 137-140.
- Atar, N. Y. (2012). Bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliği. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.*, 20(2), 129-139.
- Babadağ, K. (2010). Hemşirelik ve değerler. *İlksan Matbaası*, Ankara, 21-41.
- Babadağlı, B., Erim, S. E., & Erdoğan, S. (2006). Hekimlerin ve hemşirelerin hastayla iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(3), 52-69.

Yılmaz, D., & Gökdere Çınar, H. (2017). Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3300-3309. doi:[10.14687/jhs.v14i4.4911](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.4911)

- Baykara, Z. G. (2014). Hemşirelik bakımı kavramı. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 1(1), 92-99.
- Bingöl, G., & Demir, A. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26(4), 152-159.
- Biröl, L. (2009). Hemşirelik süreci-hemşirelik bakımında sistematik yaklaşım. Etki Yayınları, 9. Baskı, İzmir.
- Cossette, S., Caraa, C., Ricarda, N., & Pepin, J. (2005). Assessing nurse-patient interactions from a caring perspective: report of the development and preliminary psychometric testing of the Caring Nurse-Patient Interactions Scale. *International Journal of Nursing Studies*, 42, 673-686.
- Dinç, L. (2010). Bakım kavramı ve ahlaki boyutu. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 74-82.
- Erigüç, G., Şener, T., Eriş, H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16(1), 45-65.
- Kaçmaz, E. D. (2016). Psikiyatri hastalarına bakım veren hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşim düzeylerinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Prof. Dr. Mahire Olcay Çam).
- Kalender, N., Tosun N., Çınar, F. İ., Bağçivan, G., & Yaşar, Z. (2016). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. *Güllane Tıp Dergisi*, 58, 277-281.
- Karamanoğlu, A. Y., Özer, F. G., & Tuğcu, A. (2009). Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 14(1), 12-17.
- Karaöz, S. (2003). Hemşirelikte klinik öğretime genel bir bakış ve etkin klinik öğretim için öneriler. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1, 15-20.
- Kaya, F. (2011). Hemşirelerin iletişim ve empatik beceri düzeyleri ile hastaların hemşirelerin bakımını algılayışlarının karşılaştırılması. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mualla Yılmaz).
- Khademian, Z., & Vizehfar, F. (2008). Nursing students' perceptions of the importance of caring behaviors. *Journal of Advanced Nursing*, 61(4), 456-462.
- Kıvanç, M. M. (2012). Hemşirelik uygulamalarında bakım kavramı. Ed: Aştı, T. A., & Karadağ, A. Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı. Akademi Basın ve Yayıncılık. İstanbul, 220-228.
- Koç, B., Terzi, Y., & Gül, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ile kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 369-390.
- Kumcağız, H., Yılmaz, M., Çelik, S. B., & Avcı, İ. A. (2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1), 49-56.
- McCance, T., Slater, P., & McCormack, B. (2009). Using the caring dimensions inventory as an indicator of person-centred nursing. *Journal of Clinical Nursing*, 18(3), 409-417.
- Mlinar, S. (2010). First- and third-year student nurses' perceptions of caring behaviours. *Nurs. Ethics*, 17(4), 491-500.
- Özcan, A. (2006). Hemşire- hasta ilişkisi ve iletişim., Sistem Ofset, 2. Baskı, Ankara.
- Öztunç, G. (2013). Hemşireliğin doğası. Hemşirelik esasları- hemşirelik bilimi ve sanatı. Ed: Aştı, T. A., & Karadağ, A. Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 26-35.
- Özyazıcıoğlu, N., Aydınoglu, N., & AYTEKİN, G. (2009). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin empatik ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 46-53.
- Potter, P. A., & Perry, A. G. (2005). Caring in nursing practice. *Fundamentals of nursing*. Mosby Inc., America. 107-112.
- Shattell, M. (2004). Nurse-patient interaction: a review of the literature. *Journal of Clinical Nursing*, 13(6), 714-722.

Yılmaz, D., & Gökdere Çınar, H. (2017). Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3300-3309. doi:[10.14687/jhs.v14i4.4911](https://doi.org/10.14687/jhs.v14i4.4911)

- Stuart, G. W., & Sundeen, S. J. (1998). Principles and practice of psychiatric nursing. St Louise, Missouri: Elsevier Mosby Inc.,
- Suikkala, A. & Leino-Kilpi, H. (2001). Nursing student-patient relationship: a review of the literature from 1984 to 1998. *Journal of Advanced Nursing*, 33(1), 42-50.
- Temel, E., Bahar, A., & Çuhadar, D. (2007). Öğrenci hemşirelerin stresle başetme tarzları ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 107-118.
- Tutuk, A., Al, D., & Doğan, S. (2002). Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerisi ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 36-41.
- Ünsar, S., Fındık, Ü. Y., Sadırlı, S. K., Erol, Ö., & Ünsar, S. (2009). Edirne sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri. *Üniversite ve Toplum*, 9(1), 1-9.
- Üstün, B. (2005). Çünkü iletişim Çokşeyi değiştirir. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 88-94.
- Velioglu, P., Pektekin, Ç., & Şanlı, T. (1991). İletişim becerileri. Hemşirelikte kişilerarası ilişkiler. Ed: Geylan, R. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir. 33-37.
- Yalçın, N., & Aştı, T. (2011). Hemşire-hasta etkileşimi. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.*, 9(1), 54-59.
- Zaybak, A., İsmailoğlu, E. G., & Efteli, E. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 24-27.

Extended English Abstract

Nursing is the process, reactions, communication, and relationships that are carried out in order to meet the basic needs of individual life activities in every age and socio-economic situation and to help them cope with their health problems. The effectiveness of nursing care depends on the nurse's ability to communicate effectively with other individuals. Communication is a multi-channel process involving two people sharing each other's feelings, thoughts and knowledge. Communication has a special place in nursing. Nurses are constantly in contact with patients and their relatives when they are in the institutions where they are working. Interaction is a situation in which at least two people are in contact with verbal and nonverbal means of interacting and influencing each other. The most effective way for the nurse to meet the needs of the patient is the interaction with the patient. According to many nurses theoreticians, nursing and care are defined as "an interaction process among people" and the importance of patient-nurse interaction is emphasized. The focus of this interaction between the nurse and the patient is the care that forms the basis of the nursing. Care is at the core of nursing practice and increasingly important in the rapidly developing health field. The care that is the core of nursing is a relationship that starts and develops with at least two people. This relationship, whose content, meaning and value change from time to time, is based on two main acts that "taking and giving" with its physical, spiritual, mental, social and spiritual forms. It is a "dual" relationship, an interaction. It is reported that the process of interaction with the patient in nursing can be realized within the training process. It is important to evaluate the attitudes of nursing students towards nursing-patient interaction in terms of attainment of attitudes and behaviors and to ensure professional development. Moreover, it is seen that the number of studies related to the subject in our country is very limited. In this sense; it was necessary to carry out this research in order to determine the attitudes of nursing senior students who are in the graduation phase towards caring nursing-patient interaction. The aim of this study is to examine the attitudes of senior students in the nursing department towards caring nursing-patient interaction. This research is planned descriptively and cross-sectional. The research was conducted with senior students in the nursing department as they had more clinical experience. The research sample consisted of 57 students who were educated in the last year of the nursing department of Uludağ University Health Sciences Faculty in the academic year of 2016-2017, who

were able to reach the research date, complete the questionnaires and volunteered to participate in the research. In order to be able to carry out the research, firstly, permission was obtained via e-mail from the author who performed the Turkish validity and reliability study of "Caring Nurse-Patient Interaction Scale" in our country. In addition, the required permission has been obtained from the research committee of the research institution (Decision No: 2017-16) and the students who participated in the research have been approved for voluntary participation. In the collection of research data; "Student Presentation Form" and "Caring Nurse-Patient Interaction Scale (CNPIS)" prepared by the researchers were used. Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U tests and Spearman's Correlation Analysis were used in the analysis of the research data because it was determined that number, percentage, average and research data did not show normal distribution. It was determined that the average age of the students was 21.98 ± 0.79 years, 82.5% of them were girls, 43.9% preferred nursing profession because they love nursing, 80.7% did not have difficulties in patient relations and 91.2% in social relations. When the scores of the CNPIS subscales of the students included in the study are examined; 26.71 ± 3.47 and 47.57 ± 3.96 for significance, 23.12 ± 4.76 and 41.82 ± 8.43 for sufficiency, and 22.14 ± 5.41 and 42.70 ± 6.86 for feasibility, respectively. However, it was found that the highest average scores of the subscales were in "needs" and the lowest scores were in the "sensitivity" subscale. The significance, sufficiency and applicability dimension of CNPIS were 326.56 ± 24.17 , 287.43 ± 44.05 , 276.89 ± 43.96 , respectively. The significance, sufficiency and applicability dimension of the students between the mean of the total scores were statistically significant in the positive direction ($p=0.000$). It was found that there was no statistically significant difference between the average ages of the students, their gender, and reasons for choosing the profession, difficulties in relation to the patient and social relations, and the significance, sufficiency and applicability dimensions of the scale. As a result, it was determined that the attitudes and behaviors of the students participating in the study were significant, sufficient and practicable for all sub-dimensions of caring nurse-patient interaction. In line with these results; it is suggested that nursing department students should be supported for communication during the vocational training for difficulties in patient relations and social relations and to give more support to teaching methods related to this field.